

KOPITARJEVA »BIBLIOTHECULA«

Kopitar's Private Library »Bibliothecula«

Walter Lukan

Oddano: 20. 7. 2015 – Sprejeto: 17. 9. 2015

1.02 Pregledni znanstveni članek

1.02 Review Article

UDK 027.1(497.4):929Kopitar J.

Izvleček

Pomembni slovenski jezikoslovec Jernej Kopitar (1780–1844) si je ustvaril vzporedno z znanstvenim delom na Dunaju bogato zasebno knjižnico, polno rokopisnih in tiskanih raritet, predvsem s področja slovanske filologije. Po njegovi smrti je njegova »biliothecula« prišla v Licejsko knjižnico v Ljubljani, v predhodnico današnje Narodne in univerzitetne knjižnice, kjer spada – na žalost ne kot corpus separatum, kar bi bilo priporočljivo – med najbolj dragocene fonde.

Ključne besede: osebne knjižnice, Jernej Kopitar, jezikoslovje, slavistika, knjižne zbirke, kulturna zgodovina

Abstract

Jernej Kopitar (1780–1844) was one of the most important Slovene philologists. Simultaneously with building his scientific career in Vienna he established a private library rich with rare books and manuscripts, mostly in the field of Slavic languages. After his death the Lyceum Library, the predecessor of the National and University Library of Ljubljana inherited his „bibliothecula“ representing one of the most valuable parts of the library collection. Although it might be advisable, it is unfortunately not a corpus separatum of the NUK collection.

Keywords: private libraries, Jernej Kopitar, philology, Slavic languages, cultural history, library collections

Jernej Kopitar, eden najpomembnejših jezikoslovcev 19. stoletja v svetovnem merilu, je še danes – milo rečeno – pri Slovencih premalo cenjen. Veliko k temu je vsekakor pripomogel zadnji stavek Prešernovega soneta, ki ga verjetno pozna vsak šolarček v Sloveniji in se glasi: »Le čevlje sodi naj Kopitar.« Ironija zgodovine pa je, da je mladi Prešeren, takrat študent prava na Dunaju (1825/26),

dobil pobudo za svoj satirični sonet morda celo pri Kopitarju samem, namreč v njegovi zasebni knjižnici. Ker v njej bi – ali je – Prešeren lahko videl knjigo, v kateri se je že kdo pred njim poigral s priimkom velikega slavista, s poklicnim priimkom kopitar – čevljar, čeprav ne v pejorativnem smislu.¹

1 K zbiratelju

Nekaj besed k biografiji jezikoslovca in zbiratelja Kopitarja.² Kot je znano, se je Kopitar, rojen 1780. v Repnjah na Kranjskem, po končani gimnaziji, študiju filozofije in sodelovanju z Žigo Zoisom leta 1808 iz Ljubljane preselil na Dunaj, kjer je živel do smrti leta 1844. Najprej je študiral pravo in naravoslovje, leta 1810 je postal cenzor za slovanske jezike in novogrščino, pozneje tudi romunščino. Istega leta se je zaposlil v Dvorni knjižnici in tam napredoval od 4. skriptorja do 1. kustosa in dvornega svetnika, najvišje, kar je mogel na tej osrednji dunajski kulturni ustanovi doseči. (Vodstvo knjižnice je vselej pripadalo plemiču.) Za Dvorno knjižnico je med drugim leta 1814 v Parizu izposloval vrnitev od Napoleona odtujenih rokopisov in knjig in leta 1827 je za državnega kanclerja Metternicha izdelal predlog za pridobitev slovanskih rokopisov z gore Athos za Dvorno knjižnico, ki pa se zaradi finančnih implikacij ni uresničil. Leta 1813 je Kopitar postal mentor slavnega srbskega jezikoslovca Vuka Karadžića in je postal skupaj z Josefom Dobrovskim eden od utemeljiteljev znanstvene slavistike. Bil je v plodnem znanstvenem kontaktu z vsemi pomembnimi jezikoslovci, drugimi znanstveniki ter literati in vsekakor spada med najbolj učene osebnosti takratnega časa. Veliki nemški filolog Jakob Grimm ga je leta 1836 imenoval »monstrum scientiarium« in pomembni nemški zgodovinar Leopold von Ranke je po Kopitarjevi smrti leta 1844 o njem zapisal: »Bil je najbrž najboljši filolog, ki ga je imelo celo avstrijsko cesarstvo, z najobširnejšim in najtemeljitejšim znanjem.«

Kopitarjeva vstopnica v znanstveni svet je bila njegova slovnica – prva znanstvena slovnica slovenskega jezika – *Grammatik der Slavischen Sprache in Krain, Kärnten und Steyermark* (Ljubljana 1808/09). Največjo znanstveno slavo pa mu je prinesla objava Cločevega glagolita (*Glagolita Clozianus*) leta 1836 (Slika 1). To je bila prva kritična izdaja kakega starocerkvenoslovanskega jezikovnega spomenika. V tej knjigi je objavil tudi *Brižinske spomenike* (ne kot prvi) in v zgodovinsko-filološkem uvodu predstavil svojo panonsko-karantansko teorijo o izvoru starocerkvenoslovanščine (staroslovenščine), s katero je Slovence takorekoč postavil v središče slovanske kulture.³

¹ Prim. Lukan, 2001.

² Najboljša biografija o Kopitarju je še vedno: Pogačnik, 1977 in 1978. Prim. tudi Lukan, 1995; Toporišič, 1996; Hüttel-Hubert, 1994

³ H Kopitarjevemu znanstvenemu opusu primerjaj izdaje Miklošiča, Nahtigala in Kesslerja, navedene v seznamu virov in literature.

stvu. Tako že leta 1812 prijatelju Jakobu Zupanu piše, da zbira »slaviko« in da bi rad kupil knjižnico preminulega univerzitetnega profesorja za češčino Josefa V. Zlobickega, za kar je bil pripravljen plačati 400 goldinarjev, ne glede na to, da je njegova letna plača 4. skriptorja takrat znašala 600 goldinarjev. Tega nakupa sicer ni izvedel, uspelo pa mu je pridobiti nekaj drugih dragocenih konvolutov, npr. zbirko južnoslovanske protestantike profesorja Christiana Friedricha Schnurrerja iz Tübingena, ki je obsegala 18 bibliografskih enot in jo je leta 1814 kupil za 14. goldinarjev. Tako nastalo luknjo v blagajni je Kopitar sklenil zakrpati z »več recenzijami in manj večerjami«, kot je to slikovito sporočil svojemu »mojstru« Dobrovskemu, ki je Schnurrerju premalo ponudil za zbirko. Močno je narasla Kopitarjeva »bibliotheca«, kot jo je sam imenoval, leta 1819, ko je kupil knjižnico dvornega svetnika Kuhna iz Dessaua, ki je štela več kot 300 zvezkov, predvsem slavike, kar mu je nakopalo kar precej preglavic s prostorom za hranjenje. Samski Kopitar namreč ni bil pretirano spreten pri iskanju ustreznega stanovanja in je več kot desetkrat menjal svoje »dunajske izbe«. »In vi veste, kaj se pravi seliti se s knjigami,« je leta 1831 potožil bibliotekarju Češkega muzeja v Pragi Václavu Hanki.⁵

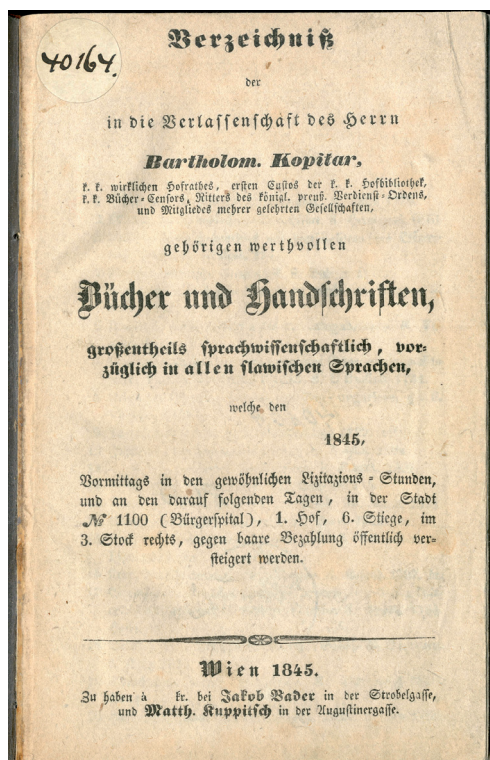
Vendar pridobivanje posameznih komadov ali večjih konvolutov, tudi v antikvariatih ali na dražbah, ni bilo najbolj značilno za oblikovanje Kopitarjeve zasebne knjižnice. Njenemu razvoju daje pečat prej njeno nenehno naraščanje, ki je potekalo vzporedno z vzpostavljanjem Kopitarjevih znanstvenih povezovanj po vsej Evropi. Kopitarjeva »bibliotheca« je na ta način postala prava zrcalna podoba njegovih vedno bolj intenzivnih znanstvenih stikov od Rusov na vzhodu do Angležev na zahodu in od Grkov na jugu vse do Skandinavcev na severu. Primer so npr. stiki z elito nemških znanstvenikov, ki se zrcalijo v obliki njihovih del – deloma s posvetili – v Kopitarjevi zbirki. Samo teh je bilo okrog trideset, med njimi že omenjena Jakob Grimm in Leopold Ranke. Zastopani pa so tudi – od slavnih imen – filozof in državnik Wilhelm von Humboldt, utemeljitelj indoevropskega jezikoslovja Franz Bopp, pionir znanstvene etimologije Friedrich August Pott, utemeljitelj antične arheologije August Friedrich Wolf, pionir bizantologije v Nemčiji Gottlieb L. F. Tafel, egiptolog Carl Richard Lepsius, helenist Jakob Gottlob Schneider ter pomembni grecist iz Münchna Friedrich Thiersch, zgodovinarja Georg Berthold Niebur in Heinrich Pertz, filolog iz Königsberga (danes Kaliningrad) Johann Severin Vater, pesnika August Heinrich Hoffmann von Fallersleben in Moritz Haupt, germanist Hans Ferdinand Maßmann in še kdo.⁶

⁵ Kot znano, je bil Hanka falzifikator tako imenovanega Kraljevodvorskega rokopisa. Sam Kopitar je ponaredbo razkril!

⁶ Velik del podatkov za Kopitarjeve znanstvene kontakte in s tem tudi za vzporedni razvoj njegove zasebne knjižnice se nahajajo v delih S. Bonazze, J. Hahna, V. Jagića, F. Kidriča, I. Kunšiča, E. Prunča, F. Valjaveca in M. Vasmerja, navedenih v seznamu virov in literature.

Kopitar je sploh postal nekaka znanstvena »relejna postaja« za jezikoslovne knjige in obenem »knjižna tržnica« za filološke, predvsem slovanske tiske, ki jih je delno dobil od kolegov za lastna dela, delno pa posredoval naprej, npr. dela Vuka Kradžiča, Pavla Šafárika in Václava Hánke. Gotovo je tudi pomagal Karadžiču pri barantanju s stariimi srbskimi rokopisi in nekaj dragocenih »srbulj« je pri tem odpadlo za lastno zbirko. Svoje cimelije je pridobil predvsem z nakupom, če le niso bile predrage, kajti Kopitar si je zelo prizadeval, da je imel svoje finančne razmere vedno urejene.

Slika 2: Dražbeni katalog Kopitarjeve knjižnice, NUK 40164

Morda so bile prostorske stiske ali resignativno počutje, ki se je Kopitarja iz različnih vzrokov vse bolj pollašalo v zadnjih letih življenja, tisto, kar ga je navedlo na misel, da odproda svojo medtem z redkostmi izredno bogato knjižnico, ki je končno obsegala več kot dva tisoč enot. Če jo je prvotno še nameraval zapustiti Dvorni knjižnici, je to namero pozneje opustil zaradi spoznanja, da ta institucija slovanskemu področju ne bo nikoli priznala tistega pomena, ki bi ga po njegovem moralu imeti. Kakorkoli že, ko je Kopitar poleti 1844, star šele 64 let, nenadoma brez oporoke umrl, je bila njegova namera, da knjižnico proda, znana vse od St. Peterburga do Rima, Pariza in Berlina. Ker

je Kopitar umrl brez neposrednih potomcev, so morali v zapuščinski obravnavi pred dunajskim deželnim sodiščem najprej ugotoviti dediče ne povsem zanemarljive dediščine 21.000 goldinarjev (to so bile dobre štiri letne plače dvornega svetnika Kopitarja).⁷ Del dediščine, vsekakor skrajno nizko ocenjen, je bila tudi knjižnica. Knjigotržca Jacob Bader in Matthias Kuppitsch sta jo – sicer namenjeno dražbi (Slika 2) – ocenila na 721 goldinarjev in 29 krajcarjev. Dunajska Dvorna knjižnica ni kazala posebnega interesa za zasebno knjižnico preminulega uslužbenca in je najbrž hotela na dražbi priti do tega ali onega dragocenega komada. Za nakup Kopitarjeve »bibliothecule« v celoti pa so se konkretno zanimali Vatikanska knjižnica, ruski minister za kulturo Sergej S. Uvarov, knjižnica Britanskega muzeja in še posebej Kraljevska knjižnica v Berlinu. Vendar so dediči na Kranjskem – obe Kopitarjevi sestri in še pet nečakov ter tri nečakinje – pokazali pripravljenost, da knjižnico iz »domoljubnih nagibov« za izredno nizko ceno 1400 goldinarjev prodajo Licejski knjižnici v Ljubljani. Berlin, London in St. Peterburg bi ponudili bistveno več. Kopitar sam je za življenja ocenil vrednost svoje knjižnice na 10.000 goldinarjev. Takratni ravnatelj Licejske knjižnice v Ljubljani, Josef Casalanž Likawetz, je nemudoma predlagal Ilirskemu guberniju nakup Kopitarjeve knjižnice in takoj dobil podporo guvernerja, barona Weingartena, ki se je obrnil na Dvorno študijsko komisijo, ne da bi pri tem pozabil opozoriti na grozečo nevarnost inozemske konkurence. Na podlagi pozitivnega izvedenskega mnenja predstojnika dunajske univerzitetne knjižnice Franza Lechnerja o vrednosti Kopitarjeve biblioteke – moral ga je predložiti v treh dneh – je nato Dvorna komisija izposlovala najvišji cesarski odlok o nakupu knjižnice za Ljubljano iz državne blagajne.

Po zaslugi dedičev ter regionalnih in centralnih državnih institucij je tako knjižnica rojenega Kranjca Kopitarja navsezadnje prispela 1845. tja, kamor je sodila. Nikjer drugje ne bi ostala tako neokrnjena kot v Ljubljani, kjer je bila 1846–1847 vključena v Licejsko knjižnico. O tem pričajo trije dokumenti: letno poročilo Licejske knjižnice za leto 1846 in dva rokopisna seznama. Po mnenju jezikoslovca Rajka Nahtigala sodi Kopitarjeva knjižnica skupaj s Zoisovo zbirko nedvomno med najbolj dragocene fonde poznejše naslednice Licejske knjižnice, Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani (NUK).

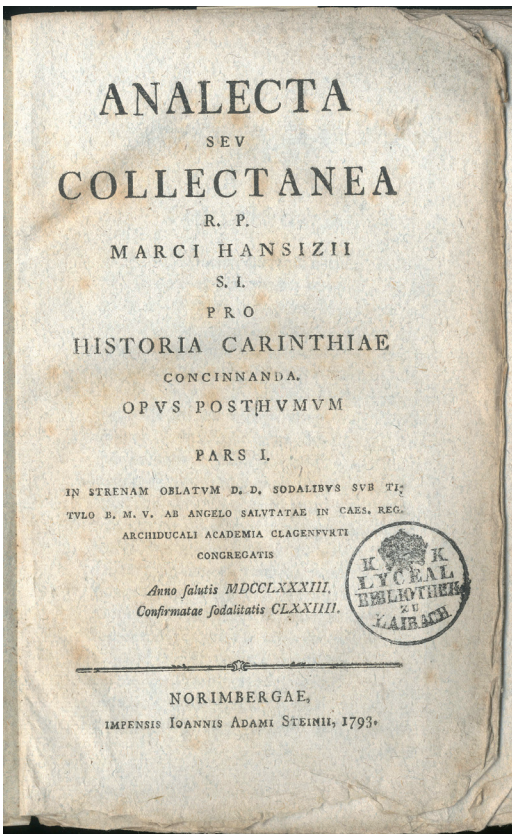
3 K vsebinski strukturi knjižnice

Vsebinski spekter tega, kar je Kopitar zbral v treh desetletjih in pol, največ, kot rečeno, preko svojih znanstvenih stikov, v manjši meri (ne kvalitativno, pač pa kvantitativno) tudi z nakupi, razkriva veliko enotnost profila zbirke kot dragocene jezikoslovne, še posebej

⁷ Glavni arhivski vir za Kopitarjevo dediščino: Wiener Stadt- und Landesarchiv, fond: Verlassenschaftsabh., Fasc. 2, 6667/1844: Barth. Kopitar.

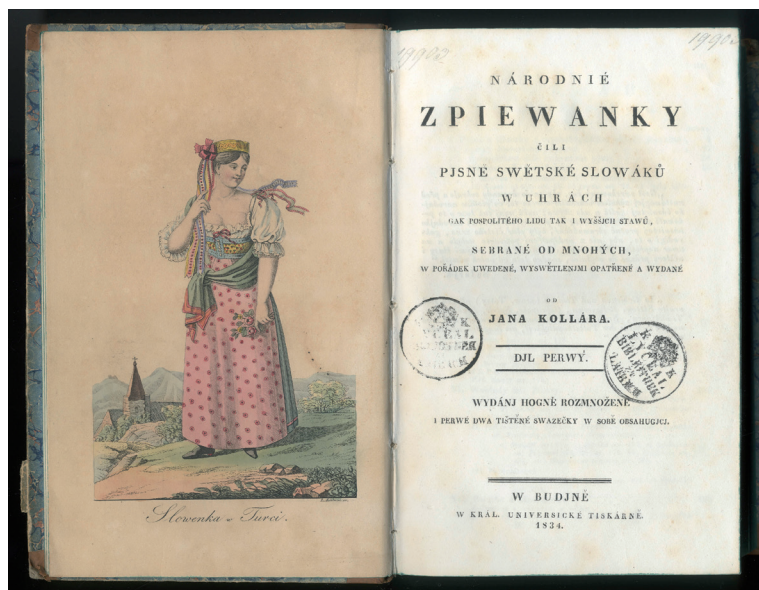
slavistične knjižnice. V njej tvori dodatno pomembnejšo skupino samo še področje zgodovine, ki pa po sistematiki zbiranja ni primerljivo s filološkim. Kopitarja, ki je sam o sebi rekel, da ni samo slovničar, pač pa tudi zgodovinar, je kot enega od utemeljiteljev slavistike seveda predvsem zanimala zgodovina Slovanov, s katero se je – celo po sodbi uglednega avstrijskega zgodovinarja Alphonsa Lhotskyja – zelo uspešno ukvarjal (Lhotsky, 1962). In odsev tega zanimanja je prezenten z nekaterimi ključnimi primerki tudi v »bibliotheculi«. Tako je v njej npr. delo dalmatinskega historiografa Maura Orbinija *Il regno Slavo* (v ruskem prevodu, 1722), *Nestorjeva kronika* v prevodu Francoza Louisa Parisa (1834), pomemben *Poskus zgodovine Kranjske ...* A. T. Linharta ali znamenite *Analecta sev collectanea pro historia Carinthiae concinnanda* koroškega cerkvenega zgodovinarja Marka Hansiza (1793). V vseh teh je Kopitar iskal in tudi našel podatke o slovanski Karantaniji, najbolj objektivne pri Hansizu (Slika 3). Zbiral pa je tudi dela k zgodovini drugih Slovanov ali tudi k etnogenezi Romunov, vse v zvezi raziskovanjem zgodovine posameznih jezikov.

Slika 3: Hansiz, po rodu Koroški Slovenec, je s svojim šele po smrti izdanem delu dosegel takratni vrhunec kritičnega obravnavanja karantanske zgodovine, NUK 1845

V ospredju zbiranja je stalo torej jezikoslovje, osredotočeno na slovansko filologijo, širše gledano pa sploh na slaviko. Druga področja, npr. leposlovje ali teologija – prisotna v obliki biblij in drugih verskih besedil –, so za Kopitarja pomembna samo v funkciji dopolnilnega lingvističnega gradiva kot jezikovni primeri, oziroma so – geografija, filozofija, arheologija, orientalistika, tudi pravo, ki ga je študiral – navzoča zgolj marginalno, brez nekega posebnega cilja pri zbiranju. Očitno bolj naključno so zašli v Kopitarjevo »bibliotheculo« redki primeri knjig s področja naravoslovja in umetnosti, prav ničesar (z izjemo cerkvenih pesmaric in notnih primerov v izdajah ljudskih pesmi) pa ni s področja glasbe. Določeno usmeritev pa kaže beletristika (latinska, grška, nemška, italijanska in francoska), ki jo je Kopitar bral za duhovno sprostitev. Če se upošteva Kopitarjev jedrnat, poantiran, sarkastičen, s šalo, čestokrat z zasmehom in cinizmom združen slog, ne preseneča, da so v tem kar obsežnem sklopu zbirke primerki Aristofana, Terencijeve in Plavtove komedije, Marcialovi epigrama, zbrana dela srednjeveškega trubadurja Rutebeufa, mojstra »makaronščine« – Teofila Folenga, epigrama valižanskega pesnika Johna Owena, znamenita *Pisma mračnjakov* in izdaja basni Jeana de La Fontaina; to je le nekaj primerov literature, ki jo je Kopitar zavestno iskal.

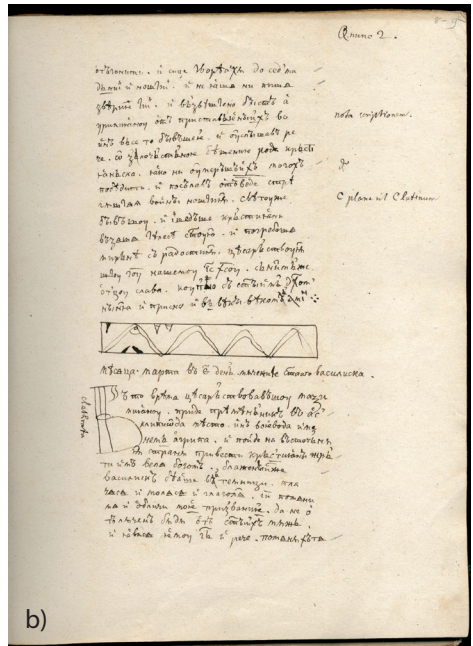
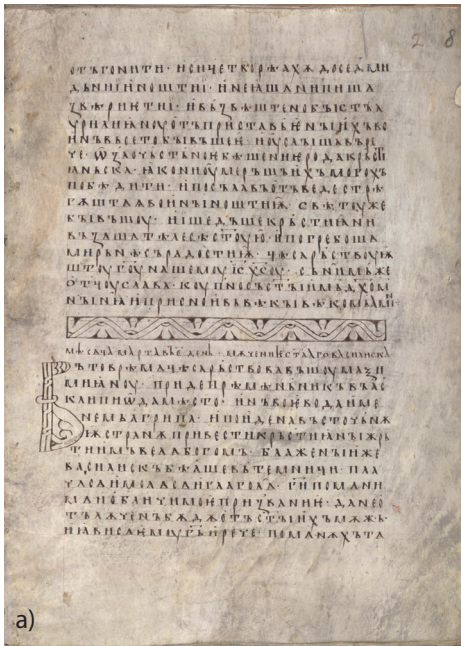
Slika 4: Narodne in prosvetne pesmi Slovakov na Ogrskem, ki jih je izdal 1834–1936 znameniti slovaški pesnik in učenjak Ján Kollár, NUK 19903

Kopitarjeva knjižnica je tudi, kot najbolj jasno kaže jezikoslovje, kot bistvena materialna podlaga Kopitarjevih raziskav odraz njegove jezikovnokulturne koncepcije, po kateri so za nastanek in razvoj vsakega literarnega jezika (po Kopitarju na osnovi ljud-

skega jezika) nujne določene osnove. Ta dela obenem tvorijo tudi glavne skupine v Kopitarjevi filološki zbirki. To so:

- slovnice in slovarji;
- zbirke ljudskih pesmi in ljudskega blaga (Slika 4);
- prevodi biblije, liturgična dela, katekizmi in druga često uporabljena verska besedila.

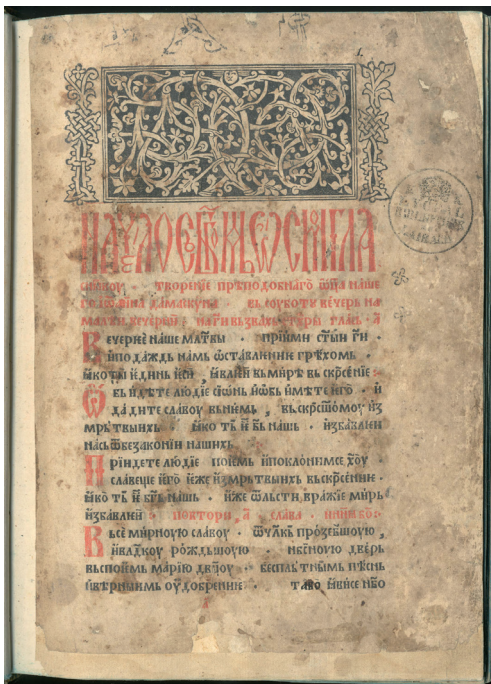
Slika 5: Stran iz Supraselskega kodeksa – NUK Cod. Kop. 2 (a) – in ista stran v Kopitarjevem prepisu – NUK Cod. Kop. 1 (b)

Najbolj jasno se ta struktura zbirke pokaže pri tistih (neslovanskih) jezikih, ki jih je Kopitar sicer želel dokumentirati, vendar niso bili v središču njegovega zanimanja. V takih primerih mu je zadostovalo, da je imel npr. eno ali dve slovnici, slovarja, zbirko ljudskih pesmi, prevod biblije, katekizem in morda še kak drugi verski tekst.

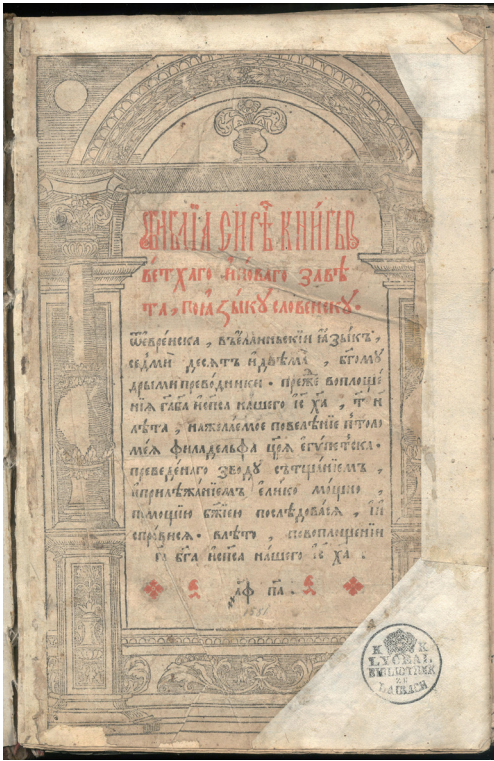
Vsega občudovanja vredno pa je, koliko cimelij, raritet, je Kopitar zbral, predvsem s področja slovanske filologije. V tem se da Kopitarjeva »bibliotheca« primerjati samo še s Šafárikovo zasebno knjižnico, ki je bila leta 1892 vključena v Knjižnico Narodnega muzeja v Pragi.

Slika 6: Bosanski evangeliar iz druge polovice 14. stoletja, NUK Cod. Kop. 24

Slika 7: Oktoih (osmoglasnik) iz tiskarne Gj. Crnojevića v Cetinju, ki ga je izdal menih Makarije leta 1494, NUK R19277

Slika 8: Prvi celotni natis Biblije v cerkveni slovanščini (Ostrog [danes v Ukrajini] 1581), tiskar Ivan Fedorov, NUK 19280

Rara et rarissima Kopitarjeve zbirke obsegajo pet skupin:

- cerkvenoslovanski kodeksi: skupina vsebuje *Supraselski kodeks* iz 11. stoletja, enega najstarejših v cirilici napisanih slovanskih jezikovnih spomenikov⁸ (Slika 5), ter 21 cerkvenoslovanskih rokopisov srbske redakcije,⁹ posebno lep slikarski okras ima npr. bosanski evangeliar iz druge polovice 14. stoletja (Slika 6);
- inkunabule: Acciaiolus Donatus – knjiga o Aristotelovi etiki, tiskana 1478. v Florencini, ter obe cirilski južnoslovanski inkunabuli, ki ju je pripravil menih Makarije, natisnjeni pa sta bili v Cetinju – oktoih leta 1494 (Slika 7) in psalter leta 1495;
- cerkvenoslovanski tiski iz 16. stoletja: ti so predvsem iz srbskega cerkvenoslovanskega področja; omembe vreden pa je npr. tudi hrvaško-glagolski *Korizmenjak*

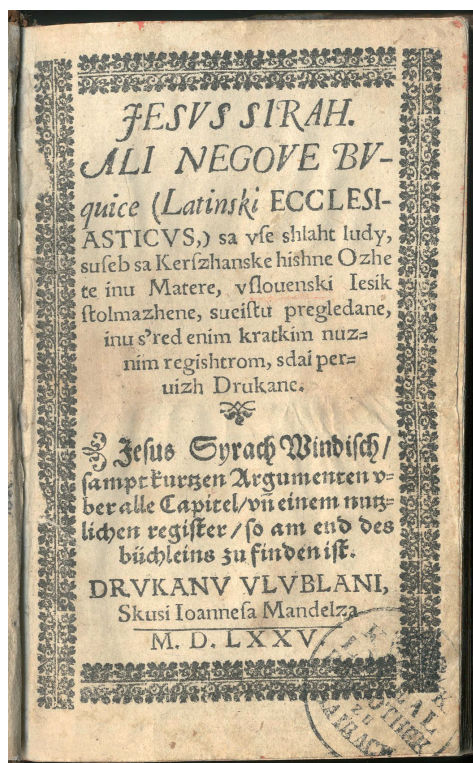
⁸ Kopitar je dobil kodeks od profesorja na univerzi v Vilni, Poljaka Michaela Borkowskega, ki je kodeks odkril v zahodnoruskem samostanu Supraselj, v dveh delih v prepis. Medtem ko je Kopitar drugi del Borkowskemu vrnil, je prvi iz neznanih razlogov ostal pri Kopitarju.

⁹ Prim. tudi Mošin, 1971.

(postni predpisi), Senj 1508, ali *Ostroška biblija* iz leta 1581 (Slika 8), prvi natis celotne biblije v cerkveni slovanščini (vzhodnoslovanska redakcija); vsega skupaj obsega ta skupina 25 enot;

- slovenska in hrvaška protestantika: 24 enot, brez izjeme redkosti prvega reda, med njimi dva unikata (Probzedl 1564 ter Dalmatin/Konzul: *Beneficium Christi. Gororenye vele prudno* 1564) in npr. Dalmatinov *Jesus Sirah*, prva, leta 1575 od Janža Mandelca natisnjena knjiga v Ljubljani (Slika 9); s tem je Kopitar posredno (preko Zoisa) ali neposredno prispeval skoraj polovico originalne protestantike, ki jo danes hrani NUK;

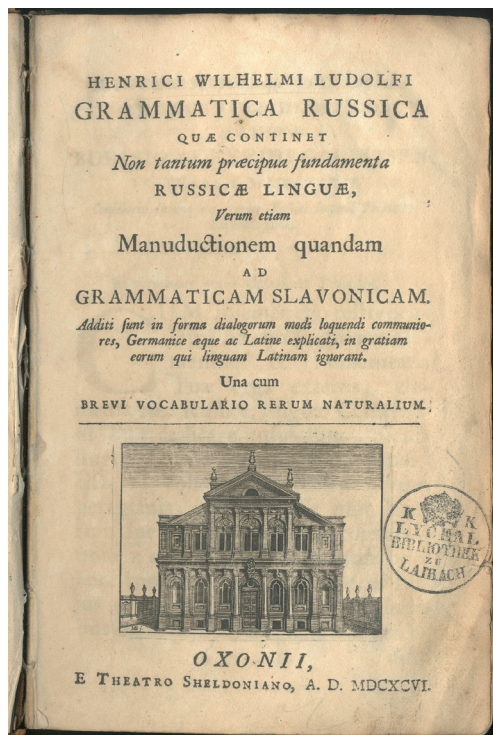

Slika 9: Jurij Dalmatin: *Jesus Sirah* (Ljubljana 1575), NUK R19147

- druge raritete: med te spada npr. *Protopeiria* (začetnica) Theodorja Kavaliota z grško-aromunsko-bolgarskim seznamom besed, tiskana 1770 v Benetkah, znana sta doslej samo dva primerka; ali sloveči *Du Change*, do danes nepresežen grški slovar za srednjeveške vire, Paris 1688, Ludolfova izredno redka ruska slovnica, Oxford 1669 (Slika 10), znameniti štirijezični Megiserjev slovar, Gradec 1592, 1744, Vrančičev petjezični slovar, Benetke 1595, Helmoldova *Chronica Slavorum* iz leta

1702, Polikarpov *Leksikon trejazyčnyj* (Moskva 1704), *Pisanice* (1779–81), prvi slovenski pesniški almanah, s privezanim rokopisnim gradivom za neizdani IV. zvezek, slavni Karadžičev *Srpski rječnik* (Dunaj 1818), pri katerem je Kopitar sam sodeloval, *Bolgarska grammatika* Neofita Rilskega (Kragujevac 1835) in še dolga vrsta drugih izjemnih raritet.

Slika 10: Ruska slovnica, ki jo je v Oxfordu 1696 izdal nemški pisatelj Heinrich Wilhelm Ludolf, dober poznavalec ruske kulture in ruskega ljudskega jezika, NUK 19159

4 Pričakovanja

Ob 150. obletnici Kopitarjeve smrti (1994) je avtor tega prispevka v knjižni zbirki multidisciplinarnе revije *Österreichische Osthefte*, katere urednik je dolga leta bil, na Dunaju izdal spominski zbornik, v katerem je objavljen tudi njegov obsežen prispevek »Kopitar's Privatbibliothek«, prvi poskus znanstvene obravnave Kopitarjeve zasebne knjižnice.¹⁰ Leta 2000 se je potem uresničil skupni avstrijsko-slovenski projekt

¹⁰ Glej op. 4.

predstavitve Kopitarjeve knjižnice širši javnosti, in sicer v obliki dokaj odmevne razstave v Ljubljani, ki ne bi bila mogoča brez sodelovanja Mihaela Glavana, takratnega vodje rokopisnega oddelka NUK-a, in njegove sodelavke Jasne Hrovat. Izdan je bil tudi bogato ilustriran dvojezični katalog, (Lukan, 2000) ob tej priliki pa je bil izdelan tudi natančen seznam: *Katalog Kopitarjeve knjižnice (zbirke)*, ki pa skupaj s predelano in razširjeno slovensko različico avtorjevega že v nemščini objavljenega analitičnega opisa knjižnice – v zgoraj omenjenem spominskem zborniku – še čaka na objavo (Seznam, 2066 enot, obsega poleg bibliografskih podatkov tudi izredno zanimiva posvetila v knjigah, ki so bile Kopitarju podarjene.)

Žal Kopitarjeva knjižnica, ki je zdaj vsaj opisana v internetnem portalu *Memoria Scripta Sloveniae*,¹¹ ne tvori posebnega korpusa v Narodni in univerzitetni knjižnici, kar pa bi bilo zelo priporočljivo. Ni namreč malo primerov, kjer so manj pomembne osebnosti in manj znamenite zbirke predstavljene kot posebne enote v posebnih prostorih javnosti. Slovenija naj si to z ozirom na mednarodno veljavo Kopitarja in tudi glede njegove v svetovnem merilu izredno pomembne in dragocene »bibliothecule« v lastnem in v mednarodnem interesu privošči!

Zahvala

Posebna zahvala velja avtorju fotografij, g. Milanu Štuparju iz Oddelka za reproduciranje knjižničnega gradiva Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, za kvalitetne posnetke primerov pisne dediščine iz Kopitarjeve zapuščine.

¹¹ Walter Lukan, *Kopitarjeva »bibliotheca«*. Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno datum s spletne strani: <http://memoriascripta.nuk.uni-lj.si/zbirke/index.php?id=204>.

Viri in literatura

Primarni viri

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani, Rokopisni odddelek.

Wiener Stadt- und Landesarchiv, fond: Verlassenschaftsabh., Fasc. 2, 6667/1844: Barth. Kopitar.

Literatura

Bonazza, S. (1980). *Bartholomäus Kopitar, Italien und der Vatikan*. München : R. Trofenik.

Bonazza, S. (1993). *Kopitars Geld- und Bücherjournal*. *Münchner Zeitschrift für Balkankunde*, 9, 53–98.

Bonazza, S. (1994). *Inedita. Kopitars Beziehungen zu den polnischen Gelehrten*. *Österreichische Osthefte*, 36 (3), 455–520.

Hahn, J. (1982). *Bartolomäus Kopitar und seine Beziehungen zu München*. München.

Hüttel-Hubert, E. M. (1994). *Bartholomäus Kopitar und die Wiener Hofbibliothek*. *Österreichische Osthefte*, 36 (3), 521–587.

Jagić, V. (ur.) (1885). *Istočniki dlja istorii slavjanskoj filologiji I: Pis'ma Dobrovskago i Kopitara v povremennom porjadkě*. Sanktpeterburg.

Jagić, V. (ur.) (1897). *Istočniki dlja istorii slavjanskoj filologiji II: Novyja pis'ma Dobrovskago, Kopitara i drugich jugozapadnyh Slavjan*. Sanktpeterburg.

Kessler, W. (1986). *Bartholomäus Kopitars »Streitschriften. Anti-Tartar, Hesychii glossographi discipulus*. Neuried : Hieronymus Verlag. Faksimilirana izd.

Kidrič, F. (1939–1941). *Zoisova korespondenca*. V Ljubljani : Akademija znanosti in umetnosti. (Korespondence pomembnih Slovencev / Akademija znanosti in umetnosti ; 1; 2).

Kunšič, I. (1899). *Doneski k zgodovini književne zveze med Čehi in Slovenci*. V: V. Levec (ur.), *Zbornik Slovenske Matice I* (str. 72–214).

Lhotsky, A. (1962). *Österreichische Historiographie*. Wien: Verlag für Geschichte und Politik.

Lukan, W. (1994). *Kopitars Privatbibliothek*. *Österreichische Osthefte*, 36 (3), 588–705.

Lukan, W. (ur.) (1995). *Bartholomäus (Jernej) Kopitar. Neue Studien und Materialien anlässlich seines 150. Todestages*. Wien; Köln; Weimar: Böhlau. (Osthefte / Österreichisches Ost- und Südosteuropa-Institut ; Sonderbd. 11).

Lukan, W. (2000). *Jernej Kopitar, (1780–1844) in evropska znanost v zrcalu njegove zasebne knjižnice : vodnik po razstavi : Mestna galerija, Ljubljana, 13. januar – 31. marec 2000*. Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica.

Lukan, W. (2001). »Le čevlje sodi naj Kopitar!« - in Penzelovega Horacija! V: V. Rajšp [et al.] (ur.), *Melikov zbornik: Slovenci v zgodovini in njihovi srednjeevropski sosodje* (str. 431–440). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

Lukan, W. (2010). *Kopitarjeva 'bibliotheca'*. Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 23. 10. 2015 s spletne strani: <http://memoriascripta.nuk.uni-lj.si/zbirke/index.php?id=204>.

- Miklosich F. (1857). *Barth. Kopitars kleinere Schriften sprachwissenschaftlichen, geschichtlichen, ethnographischen und rechtshistorischen Inhalts. Erster Theil*. Wien: F. Beck.
- Moschin, V. (1971). *Kopitarjeva zbirka slovanskih rokopisov in Zoisov cirilski fragment iz Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani = La collection des manuscrits slaves de Kopitar et le fragment cyrillique de Zois de la Bibliothèque nationale et universitaire de Ljubljana*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti. (Dela / Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Razred za filološke in literarne vede = Opera / Academia scientiarum et artium Slovenica, Classis II: Philologia et litterae ; 25. Institut za literature = Institutum litterarum ; 4).
- Nahtigal, R. (1944–1945). *Jerneja Kopitarja spisov II. del. Srednja doba: doba sodelovanja v »Jahrbücher der Literatur« 1818–1834*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
- Pogačnik, J. (1977). *Jernej Kopitar*. Ljubljana: Partizanska knjiga.
- Pogačnik, J. (1978). *Bartholomäus Kopitar: Leben und Werk*. München: Rudolf Trofenik
- Prunč, E. (1970, 1971, 1974, 1981, 1983). Aus der Kopitarkorrespondenz: (Briefe Urban Jarniks an Bartholomäus Kopitar). V: *Anzeiger für slavische Philologie IV* (str. 90–114), *V* (84–106), *VII* (72–91), *XII* (43–69), *XIV* (87–103). Wiesbaden: L. Reichert Verlag.
- Toporišič, J. (ur.) (1996). *Kopitarjev zbornik : mednarodni simpozij v Ljubljani, 29. junij do 1. julij 1994 : simpozij ob stopetdesetletnici njegove smrti*. Ljubljana : Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnosti, Seminar slovenskega jezika, literature in kulture.
- Valjavec, F. (ur.) (1942). *Bartholomäus Kopitars Briefwechsel. T. 1, Kopitars Briefwechsel mit Karl Georg Romy*. München: M. Schick.
- Vasmer, M. (1987). *B. Kopitars Briefwechsel mit Jakob Grimm : mit einer Tafel*. Leipzig: Zentralantiquariat der Deutschen Demokratischen Republik.
- Vasmer, M. (1939). *Bausteine zur Geschichte der deutsch-slavischen geistigen Beziehungen*. Berlin : Verlag der Akademie der Wissenschaften.

red. prof. dr. v pokoju, dr. Walter Lukan

Dunaj

e-pošta: walter.lukan@aon.at